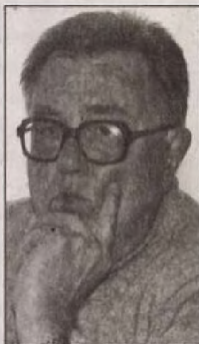

Tánciskola Podolinban

SINKOVITS
Péter

Vártam látni ezt a várost. Krúdy révén, természetesen. És emlékei miatt, amelyek aztán vissza-visszatértek könyveiben (A podolini takácsné; A podolini kísértet). Füllesztő nyárban, késő délután közeledtünk a szepességi táj útjain, s alig volt hátra mindössze talán húsz kilométer, amikor megzördült az ég, már szakadt is az eső, látni sem lehetett, az ablaktörők egyszerűen felmondták a szolgálatot. A kocsit le kellett állítani az első félreeső részen. Várakozás. A víz reménytelenül ömlik, ebből az „elvarázsolt” zuhatag-burából kikémlelni esély-

telen vállalkozás. Több mint egy óra telik el, míg kezd visszaszivárogni a külvilág, az úton tócsákban áll a víz, a fák komor ködben, a fenyegető égbolt estébe sötétlik, Podolin ázott és néptelen főutcájának görnyedt házai álmosan imbolyognak a lassuló, maradék szélben. Megérkeztünk. Másnap a reggel verőfényes, víznyom sehol, irány a piaristák épület-tömbje a gimnáziummal, ahol Krúdy (1888-tól) három éven át tanult – ezt a homlokzaton óvatos magasságban elhelyezett emléktábla is jelzi. Majd egyedül lesétálok megtekinteni a Poprád folyócskát, amelyből egykoron a pisztrángok „kidugták a fejüket, hogy körülnézzenek”. Tiszai szemnértékkel: csupán nagybácska kanális. Néhány tehén ácsorog a sekély vízben, amott egy nő ruhákat mos. Bő háromezren laknak itt, többnyire szlovákok, valamint romák. A városka nem sokat gyarapodhatott az elmúlt évtizedekben, csupán az összetétele változott. Amikor Krúdy (tízévesen) ideérkezett, Duchonék háza a főúton állt, boltíves árkdád kötötte össze a szomszédos gyógyszertárral. A diák itt kapott egy szobácskát, tanulmányi előmenetelére a Duchon kisasszonyok ügyeltek. (Mint utóbb az irodalomtörténészek kiderítették: a három lány és az idegenben tanuló kisdíák más-más néven több novellában is felbukkan, például a Szindbád-történetekben.) A legényke bebenézett idővel a szövőműhelyekbe, beléphetett a molnárék udvarára, ha pedig este volt kedve bolyongani, tapasztalhatta, hogy a podolini házakból szinte mindenünnen citeramuzsika szűrődik ki. És őt minden érdekli, már ekkor – koraéretten – jó megfigyelő.

S nem pusztán az új szálláshelyén, hanem az utazások során is. Előbb nagyjánya, majd az apja kíséri el, utána már Nyíregyházán egyedül száll fel a Podolin felé tartó vonatra, amelyen meg mindig akad valamilyen érdekes útítárs, vagy belehallgatható az adomázó, kedélyesen beszélgető társaságok történeteibe. A fiúra ekkor még kevesen figyelnek, az azonban első szempillantásra látszik, hogy ad magára, igyekszik mindig választékosan öltözködni, vigyáz, hogy ruhája mindig rendben legyen, csizmáján ne éktelenkedjen sárfolt. Modora is kellemes, módfelett figyelmes, ezt pedig igencsak értékeltek a tánciskolába seregülő helybéli frusák, így Fánika, a kocsmáros kislánya, meg persze mindenekelőtt Wittkó Mariska említendő, aki a legszebb volt mindegyikükük közül; Krúdy csak vele járt a francia négyest, soha mással, s vele sétált a Poprád partján. Udvarlójára – már igen idős korában – Wittkó asszonyosság így emlékezik vissza: „kitűnő táncos, vonzó, csinos, hallgatag, udvarias fiú volt”.

Nagy hatást gyakorol rá az iskola, ahová egyébként a piarista rend a renitenskedő, „különcödő”, szerzetes tanárokat küldte, szinte büntetésből, azokat, akiket vallási, politikai vagy egyéb okok miatt nem tartott teljes mértékben megfelelőnek. A serdülő fiú azonban szerette – ahogyan írta: „függetlenségi érzelmű” – tanárait, akik közül például néhányan szakállt is növesztettek, de nem a követendő császárszakállt, hanem a Kossuthéhoz hasonlót. Amikor egyiküket emiatt kérdőre vonták, az arra hivatkozott, hogy ily módon kívánja palástolni nyakán a papi gallér okozta horzsolásokat. Ezekről az éveiről írva Krúdy egy ízben megjegyzi például:

„Sehol Magyarországon nem szavalták bensőségebb meggyőződéssel Vörösmarty és Petőfi költeményeit, mint a liceum önképzőköreben”.

Podolint amúgy egykoron határőrhelyként a németek alapították, 1642-ben itt nyitott Magyarországon először gimnáziumot és itt telepedett le a piarista rend. Bő száz esztendőn át a tanintézmény nyelve a latin és a lengyel volt, lévén a városka a lengyel Lubomirsky herceg birtokaihoz tartozott. Életnagyságú képe ott függött az iskola folyosójának falán. Krúdy érdeklődésére egyik tanára elárulta, a herceg voltaképpen kényiúr és igazi kéjenc volt, ha a magasból letekintene, ő mulatna leginkább azt látván, hogy névinnepén a felvonuló diákság miként élteti és magasztalja. Krúdy, a későbbi író számára pedig ez a tapasztalás is nyilván egyfajta útravalóként szolgálhatott.